

Специфіка розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища

Коллективна монографія

УДК 009:3(082)

C71

C71 **Специфіка розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища:** кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. – 124 с.

ISBN 978-617-7886-24-1

Рецензенти

Штулер Ірина Юріївна,

*доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

Косуля Ірина Юріївна,

*кандидат соціологічних наук, доцент,
член редакційної колегії збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» СГ НТМ «Новий курс»*

Харченко Артем Вікторович,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

*Рекомендовано до друку редакційною колегією збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» (протокол № 1-мн від 27.05.2021)*

У монографії висвітлюються питання сучасних відносин у сфері педагогіки, соціології, філософії, психології та соціальних комунікацій, мистецтвознавчі, культурологічні, філологічні, історичні, економічні, управлінські та правові аспекти розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями специфіки розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища.

ISBN 978-617-7886-24-1

© СГ НТМ «Новий курс», 2021

© Автори, 2021

Березовська-Чміль Олена Борисівна

Кандидат політичних наук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кобець Юлія Василівна

Кандидат політичних наук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

3.5. Політико-управлінські аспекти розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища

В сучасному глобалізованому світі розвиток і підтримка соціально-гуманітарної сфери є важливим викликом як для державних так і для недержавних політичних інституцій. Технологічний прогрес, цифровізація, автоматизація в різних галузях суспільного виробництва неминуче призведе до зниження зайнятості населення, посилення соціальної напруги та суспільного невдоволення. Вже зараз можемо спостерігати в різних країнах різке зменшення кількості робочих місць, кризові економічні та фінансові явища. Безробіття, страх та наслідки пандемії в тій чи іншій мірі призводять до збільшення проявів агресії, протестних і деструктивних настроїв, морально-культурної деградації суспільства. Відтак дослідження політико-управлінських аспектів розвитку соціально-гуманітарного середовища на сучасному етапі є без сумніву актуальним.

Розпочали вивчення даної проблеми такі зарубіжні та українські вчені як О. Дзоз, В. Дніпров, С. Кіндзерський, А. Колодій, О. Корх, І. Распопов, А.Решетніченко, В. Смолянок та інші.

Сприятливе соціально-гуманітарне середовище являє собою сукупність необхідних умов для максимального розкриття потенціалу як окремої особистості, так і суспільства загалом, створення рівних можливостей та гідних умов для реалізації інтелектуальних, творчих, культурних, організаційних та інших здібностей кожної людини.

В Україні розвиток соціально-гуманітарного середовища, на наш погляд, є важливою умовою формування здорового суспільства, свідомих і активних громадян, небайдужих до власної держави. В даному контексті необхідним є людиноцентриське спрямування гуманітарної політики, утвердження європейських соціальних стандартів, акцентування уваги на посиленні людського капіталу як основного ресурсу для розвитку країни. Управлінцям варто згадати

про цінність інтелектуального потенціалу, освіти, професійного росту, здатність до інновацій та соціальну мобільність населення.

У сфері освіти важливим, насамперед, є формування зрілої, освіченої і вільної особистості, здатної брати відповідальність на себе за розвиток власної держави, регіону, громади та родини, виховання патріотизму та національної гідності.

Наступним важливим кроком, на нашу думку, є гідна оплата не лише фізичної, але й інтелектуальної праці, захист прав людини, приватної та інтелектуальної власності, вибір та стимулювання пріоритетних для держави напрямів економіки, інвестування в розвиток науки та інновацій.

Культурна політика повинна зосередитись на підтримці з боку держави талановитої молоді, м'якій і толерантній популяризації українських традицій, звичаїв, літератури, музики, кіно, мистецтва, а також збільшенні україномовного контенту різноманітних ЗМІ, зокрема їх мотивування та заохочення шляхом податкових пільг чи дотацій за поширення україномовного патріотичного продукту.

Не можемо залишити поза увагою сферу охорони здоров'я, що є життєво важливою умовою існування населення. Тут необхідна тісна співпраця державних та недержавних медичних закладів, особливо в часи пандемії, забезпечення якісних медичних послуг, завершення медичної реформи з урахуванням пропозицій лікарської спільноти, де головною метою повинна бути безпека та здоров'я пацієнтів, а не економічна чи політична доцільність.

Безумовно вагомим аспектом розвитку соціально-гуманітарного середовища є вдосконалення системи соціального захисту, адресна соціальна допомога, підтримка материнства, сиріт, осіб з інвалідністю, людей похилого віку та інших незахищених верств населення, зважена демографічна політика тощо.

Можемо погодитись з думкою А. Решетніченко [4], що лише гуманістична концепція здатна якісно підняти як рівень управлінської діяльності, так і рівень функціонування суб'єктів управління. І досі властиві значній, а нерідко і переважній кількості суб'єктів управління адаптивні та утилітарно проєктивні рівні управління і характер діяльності, з набуттям системою управління гуманістичного змісту здатні підняти рівень функціонування суб'єктів управління до практичного вирішення завдань цілеспрямованого конструювання соціальної реальності, до надання процесам розвитку соціального буття спочатку креативного, а згодом і транзитивного характеру

Небезпеки і загрози руйнування гуманітарного простору такі: істотні відмінності в системах цінностей, світоглядних орієнтаціях різних груп суспільства, протилежні погляди на минуле і майбутнє нації, шляхи її подальшого поступу, що утворює підґрунтя для міжрегіональних, міжетнічних, мовних конфліктів, перешкоджає національній консолідації і позначається на успіхах державотворення. Український гуманітарний простір має лакуни, у яких формуються не громадяни з українською національною свідомістю, а населення, яке ідентифікує себе з іншими державами [1].

Значно підвищують рівень напруженості й конфліктності в гуманітарному просторі нашої держави суперечності у сфері конфесійної належності й міжконфесійних відносин, питання гармонійного співіснування різних етносів в одному державному об'єднанні.

Наявні проблеми також і з самоідентифікацією населення. Одна з причин цього полягає в тому, що Україна мала лише спорадичний досвід монолітного і цілісного існування, тривалий час її частини перебували в складі сусідніх держав на підневільних правах і під значним ідеологічним тиском. Проблема становлення національної ідентичності стає дуже важливою, оскільки вона виступає як синтез об'єктивних і суб'єктивних ознак нації. Її суть полягає в наявності й збереженні національно-культурного консенсусу з фундаментальних питань політичного, економічного і соціального життя, зовнішньої політики. Проблеми у цій сфері породжені відсутністю чіткої диференціації підходів і методів до їхнього аналізу та некоректним застосуванням термінології, яка описує ці процеси. Рівень активності використання термінології в публічному середовищі і ЗМІ випереджає наукове осмислення різних структурних елементів, «оперативних термінів», понять, за допомогою яких описується те чи інше явище. Термінологічні поля, породжені цими термінами, відображають не тільки різну «географію мов», а й різні типи історичного розвитку та відмінні процеси становлення політичної й інтелектуальної культури» (наприклад, різні тлумачення понять «нація», «національна меншина» на академічному і законодавчому рівнях). Розмитість деяких основоположних понять ускладнюють пізнавальний процес і створюють у суспільстві додаткову напругу [3].

Українські автори Кіреєва О., Хміль Т., Голубчик Г. у своєму дослідженні наголошують, що відсутність цілісності й повноти гуманітарного простору ускладнює ціннісно-світоглядне

розширення українського суспільства, негативно позначається на забезпеченні національної єдності та соборності України. Послідовне впровадження державної гуманітарної політики, яка у своїй основі спиратиметься на національно-культурні, історичні традиції українського народу, сучасні соціально- економічні, політичні й соціокультурні реалії, сприятиме формуванню національної ідентичності, консолідації суспільства. Гуманістична європейська традиція, закладена в сучасній моделі публічного управління, – дуже гнучка, проте може бути побудована лише на основі розвинутого громадянського суспільства [2].

Підсумовуючи, варто зауважити, що впродовж останніх років політики звернули увагу на важливість розвитку соціально-гуманітарного середовища в Україні. Зокрема, було розроблено Концепцію гуманітарного розвитку України[5], проаналізувавши яку, можемо виокремити пріоритетні завдання гуманітарного розвитку держави на сучасному етапі: *впровадження нових соціальних стандартів та стандартів здорового способу життя; гармонізація міжжетнічних та міжконфесійних відносин; розвиток освітнього і наукового простору; забезпечення прав людей з особливими потребами та обмеженими фізичними можливостями; гарантія прав людини на безпечне довкілля; дотримання принципів гендерної рівності; розвиток діалогу держави і громадянського суспільства; захист культурної спадщини та вільний доступ населення до культурних надбань.*

Реалізація даної Концепції сприятиме утвердженню демократичного, консолідованого суспільства, де знання та можливості їх практичного застосування є важливим засобом самореалізації і розвитку особистості, і тим самим сталою розвитку держави; покращить фізичне та моральне здоров'я населення, сприятиме соціально-культурній активізації громадянина та громадянського суспільства.

Джерела

1. Державна політика щодо збереження історичної пам'яті в Україні : зб. док. і матеріалів / [упоряд. : Бородін С. І., Прокопенко Л. Л., Пшеничний Ю. В.]. Дніпропетровськ : Наук.-ред. центр Дніпропетр. обл. редкол. з підготов. й вид. темат. серії кн. «Реабілітовані історією»: Моноліт, 2011. 479 с.
2. Кіреєва О., Хміль Т., Голубчик Г. Пріоритети управління у сфері соціального та гуманітарного розвитку. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2017. вип. 2(18). С. 1-14.
3. Колодій А. Національний вимір суспільного буття / А. Колодій. Львів : Астролябія, 2008. 368 с.
4. Решетніченко А. В. Управління процесами зрілого розвитку соціальних спільнот / А. В. Решетніченко // Грані. 2011. № 3(77). С. 110-113.
5. Концепція гуманітарного розвитку України. Режим доступу: <https://naps.gov.ua/uploads/files/gumanitar-2020.pdf>